

طرح درس (دکتر حسین حاتمی)

نام درس: اپیدمیولوژی بالینی بیماری‌های واگیر (دوره‌های MPH مدیران، دانشجویان پزشکی و دستیاران بیماری‌های عفونی)

جایگاه آموزشی:

از آنجا که یکی از اهداف یادگیری و کاربردی اپیدمیولوژی بالینی بیماری‌ها، مطالعه سلامت و بیماری از زاویه طب بالینی در طول زمان، در محدوده مکان و بر صفحه جغرافیا به منظور شناخت انتشار و علل بیماری‌ها، کنترل و ریشه‌کنی آنها و حفظ و ارتقاء سلامتی افراد سالم است و در صورتی که پزشکان، دندانپزشکان و ... در بالین بیماران و در عرصه‌های کار و پژوهش، بینش روبنایی درمانگرایی را با نگرش زیربنایی بهداشت‌گرایی، تلفیق کنند به اهداف پزشکی جامعه‌نگر، دست خواهند یافت و نیز لازم است همکاران غیرپزشک (پیراپزشکان، پرستاران، نیروهای بهداشتی و ...) که جزو تیم‌های تشخیصی - درمانی، کنترلی و پژوهشی مرتبط با این بیماری‌ها هستند با اصول، مبانی و راهکارهای مرتبط، آشنا باشند لذا این دوره، با اهدافی که ذکر خواهد شد، طراحی گردیده است:

اهداف پایان درس:

آشنایی با عوامل موثر بر توزیع و علل بیماری‌های واگیر و پیشگیری و کنترل آنها از طریق حفظ سلامتی افراد سالم (پیشگیری سطح اول)، تشخیص و درمان زودرس (پیشگیری سطح سوم)، بازتوانی در مقابل ناتوانی‌های ناشی از عوارض بیماری‌ها (پیشگیری سطح سوم) و آشنایی با رعایت حقوق بیماران توسط پرسنل تشخیصی، درمانی و ... و خودداری این پرسنل از اقدامات تشخیصی - درمانی غیرلازم و اجتناب آنان از تحمیل هزینه‌های غیرضروری به بیماران (پیشگیری سطح چهارم) و نگاه کردن به بیماری از زاویه فرد بیمار و نگرستن به جامعه بیمار از طریق افراد مبتلا به بیماری به منظور کمک به حفظ سلامتی انسان‌ها به هنگام سلامت و بازگرداندن سلامتی به کالبد بیماران و ارتقاء سلامت جسمی، روانی، اجتماعی و معنوی خود، خانواده و سایر افراد جامعه ...

الف - اهداف کلی

- ۱ - اصول و روش‌های اپیدمیولوژی بالینی را بداند
- ۲ - اصول مراقبت از بیماری‌ها را توضیح دهد
- ۳ - قادر باشد علم و هنر اپیدمیولوژی بالینی را در ساماندهی (management)، پیشگیری و کنترل بیماری‌های عفونی بکار گیرد
- ۴ - اپیدمیولوژی و کنترل بیماری‌های منتقله از طریق دستگاه تنفس، دستگاه گوارش، دارای ناقل و بیماری‌های

۵ - لزوم و اهمیت برقراری سیستم مراقبت از بیماری‌های واگیر را شرح دهد.

ب - اهداف ویژه

- ۱ - واژه‌های سلامت، بیماری، آلودگی، آلاینده‌گی، موارد قطعی، موارد مشکوک، موارد محتمل، میزبان، مخزن، منبع، انفرادی، بومی، همه‌گیری، جهان‌گیری، زئونوز، مراقبت، ریشه‌کنی، حذف، حالت ناقلی و سایر واژه‌های رایج در اپیدمیولوژی را با ذکر مثال تعریف کند
- ۲ - چک‌لیست مناسبی برای ثبت صحیح علائم، نشانه‌ها و یافته‌های پاراکلینیکی و اپیدمیولوژی توصیفی بیماری‌های مختلف و بویژه بیماری‌های واگیر، طراحی و ارائه دهد
- ۳ - حالت ناقلی را تعریف کرده و انواع آن را با ذکر مثال توضیح دهد
- ۴ - مخازن انسانی، حیوانی و محیطی بیماری‌های واگیر را تعریف نموده با ذکر مثال شرح دهد
- ۵ - راه‌های انتقال بیماری‌های عفونی را فهرست کرده برای هر یک مثال‌هایی ارائه دهد
- ۶ - دورهٔ کمون عفونت و بیماری را تعریف کرده و مثال‌های متعددی ارائه دهد
- ۷ - اهمیت دورهٔ کمون در پیگیری منبع عفونت، دورهٔ مراقبت از بیماری، ایمن‌سازی، تشخیص همه‌گیری‌های با منبع مشترک و پیش‌آگهی بیماری‌های عفونی مختلف را شرح دهد
- ۸ - میزان حملهٔ ثانویهٔ بیماری‌های عفونی مختلف را شرح داده و محاسبه نماید
- ۹ - سطوح مختلف پیشگیری، از جمله واکسیناسیون، کمپروپروفیلاکسی، ایمونوپروفیلاکسی و ایزولاسیون را با ذکر مثال برای هر یک شرح دهد
- ۱۰ - بیماری‌های قابل گزارش را بشناسد و به مراکز ذیصلاح گزارش دهد
- ۱۱ - انتشار جغرافیایی بیماری‌های عفونی مختلف را شرح دهد و بتواند در مواقع لزوم و به‌ویژه در پاسخ به مشاوره‌های مسافری به نقاط مختلف جهان پاسخ مناسبی ارائه دهد
- ۱۲ - اپیدمیولوژی بیماری‌های عفونی در ایران را شرح دهد
- ۱۳ - نحوه اولویت‌بندی بیماری‌های قابل گزارش را بیان کند
- ۱۴ - تعریف مورد مشکوک، محتمل و قطعی بیماری‌های مسری مختلف را ارائه دهد
- ۱۵ - نحوه گزارش دهی، چگونگی انتشار اطلاعات حاصله و اهمیت هماهنگی‌های بین بخشی و بین‌المللی را شرح دهد
- ۱۶ - نقش مراقبت در ارزشیابی برنامه‌ها و اقدامات مداخله‌ای بهداشتی را شرح دهد
- ۱۷ - برنامه‌ای به منظور مراقبت از یک بیماری عفونی مفروض، تدوین نماید
- ۱۸ - با بهره‌گیری از نحوه انتشار جغرافیایی بیماری‌های واگیر، قادر به پاسخگویی به مشاوره‌های قبل از سفر به کشورها و مناطق مختلف باشد
- ۱۹ - با بهره‌گیری از نحوه انتشار جغرافیایی بیماری‌های واگیر، قادر به پاسخگویی به مشاوره‌های بعد از بازگشت

- ۲۰ - ویژگی‌های اپیدمیولوژیک بیماری‌های منتقله از حیوانات به انسان را بداند
- ۲۱ - ویژگی‌های اپیدمیولوژیک بیماری‌های منتقله از طریق بندپایان به انسان را بداند
- ۲۲ - ویژگی‌های اپیدمیولوژیک بیماری‌های منتقله از طریق غذا به انسان را بداند
- ۲۳ - ویژگی‌های اپیدمیولوژیک بیماری‌های منتقله از طریق آب به انسان را بداند
- ۲۴ - ویژگی‌های اپیدمیولوژیک بیماری‌های منتقله از طریق هوا به انسان را بداند
- ۲۵ - ویژگی‌های اپیدمیولوژیک بیماری‌های عفونی دارای واکنش را بداند
- ۲۶ - علم و هنر کنترل بیماری‌های عفونی منتقله از حیوانات به انسان را دارا باشد
- ۲۷ - علم و هنر کنترل بیماری‌های عفونی منتقله از طریق بندپایان به انسان را دارا باشد
- ۲۸ - علم و هنر کنترل بیماری‌های عفونی منتقله از طریق مواد غذایی به انسان را دارا باشد
- ۲۹ - علم و هنر کنترل بیماری‌های عفونی منتقله از طریق آب‌های آلوده به انسان را دارا باشد
- ۳۰ - علم و هنر کنترل بیماری‌های عفونی منتقله از طریق هوا به انسان را دارا باشد
- ۳۱ - قادر به پاسخگویی مشاوره‌های مرتبط با واکنش‌های سیستم ایمنی، باشد
- ۳۲ - با ویژگی‌های اپیدمیولوژیک بیماری‌های عفونی مرتبط با طب نظامی، آشنا باشد
- ۳۳ - با ویژگی‌های اپیدمیولوژیک مرتبط با طب سالمندان، آشنا باشد
- ۳۴ - با ویژگی‌های اپیدمیولوژیک مرتبط با بیماری‌های عفونی در دوران بارداری، آشنا باشد
- ۳۵ - با ویژگی‌های اپیدمیولوژیک بیماری‌های عفونی در میزبان‌های خاص، آشنا باشد
- ۳۶ - اپیدمیولوژی و راه‌های کنترل عفونت‌های بیمارستانی را بداند
- ۳۷ - در سخنرانی‌ها و نوشته‌های خود به طور مستند به بینش بهداشتی در پزشکی نیاکان، اشاره نماید.

ردیف	سرفصل درس اپیدمیولوژی بالینی و کنترل بیماری‌های واگیر	متد	زمان	وسایل کمک	مراجع
۱	اصول، مبانی و کلیات اپیدمیولوژی بیماری‌های عفونی	نظری حضور	۲ ساعت	شبکه، رایانه و ویدئوپروژکتور	زیرنویس
۲	اصول، مبانی و کلیات اپیدمیولوژی بیماری‌های عفونی	نظری حضور	۲ ساعت	شبکه، رایانه و ویدئوپروژکتور	زیرنویس
۳	اپیدمیولوژی و کنترل زئونوزها	نظری حضور	۲ ساعت	شبکه، رایانه و ویدئوپروژکتور	زیرنویس
۴	اپیدمیولوژی و کنترل بروسلوز	نظری حضور	۲ ساعت	شبکه، رایانه و ویدئوپروژکتور	زیرنویس
۵	بیماری‌های منتقله از طریق آب و اپیدمیولوژی و کنترل کلرا	نظری حضور	۲ ساعت	شبکه، رایانه و ویدئوپروژکتور	زیرنویس
۶	اپیدمیولوژی عفونت‌های بیمارستانی	نظری حضور	۲ ساعت	شبکه، رایانه و ویدئوپروژکتور	زیرنویس
۷	کلیات اپیدمیولوژی بیماری‌های عفونی منتقله از طریق هوا	نظری حضور	۲ ساعت	شبکه، رایانه و ویدئوپروژکتور	زیرنویس
۸	اپیدمیولوژی توبرکلوز	نظری حضور	۲ ساعت	شبکه، رایانه و ویدئوپروژکتور	زیرنویس
۹	اپیدمیولوژی بیماری‌های منتقله از طریق غذا	نظری حضور	۲ ساعت	شبکه، رایانه و ویدئوپروژکتور	زیرنویس
۱۰	اپیدمیولوژی مسمومیت‌های غذایی	نظری حضور	۲ ساعت	شبکه، رایانه و ویدئوپروژکتور	زیرنویس
۱۱	اپیدمیولوژی مسمومیت‌های غذایی	نظری حضور	۲ ساعت	شبکه، رایانه و ویدئوپروژکتور	زیرنویس
۱۲	بهداشت سفر	نظری حضور	۲ ساعت	شبکه، رایانه و ویدئوپروژکتور	زیرنویس
۱۳	کلیات بیماری‌های منتقله از طریق ناقل	نظری حضور	۲ ساعت	شبکه، رایانه و ویدئوپروژکتور	زیرنویس
۱۴	اپیدمیولوژی و کنترل مالاریا	نظری حضور	۲ ساعت	شبکه، رایانه و ویدئوپروژکتور	زیرنویس
۱۵	اپیدمیولوژی و کنترل کالآزار	نظری حضور	۲ ساعت	شبکه، رایانه و ویدئوپروژکتور	زیرنویس
۱۶	اپیدمیولوژی بیماری‌های واجد واکنس	نظری حضور	۲ ساعت	شبکه، رایانه و ویدئوپروژکتور	زیرنویس
۱۷	اپیدمیولوژی سرخک، سرخجه، اوربون	نظری حضور	۲ ساعت	شبکه، رایانه و ویدئوپروژکتور	زیرنویس

توضیح این که نیمی از ساعات این درس، در دوره‌های MPH به صورت حضوری و بقیه از طریق الکترونیک در شبکه‌های مجاز به صورت ارائه فایل و پرسش و پاسخ، ارائه می‌گردد. به گونه‌ای که در آغاز نیمسال تحصیلی، شبکه‌ای به نام این درس، در پیام رسان مورد اشاره، ایجاد می‌گردد و شماره تلفنی همراه و اسامی دانشجویان و نام استاد و مدیر دوره‌های MPH (به منظور نظارت) در شبکه مورد اشاره تعبیه می‌گردد و بدینوسیله تا پایان آن نیم سال، کلاس‌های مجازی در چنین شبکه‌ای برگزار می‌شود.

کار / تجربه های عملی / تکالیف:

- ۱ - مراجعه به سایت WHO و مطالعه آخرین مطالب مرتبط با درس در گزارش هفتگی سازمان جهانی بهداشت (WER)
- ۲ - مراجعه به سایت CDC و مطالعه آخرین مطالب مرتبط با درس در گزارش هفتگی مرگ و میر (MMWR)
- ۳ - کار عملی در منزل در منزل به منظور پاسخ دهی به بیش از ۱۷۰ سوال مرتبط و اختصاص چند دقیقه اول هر درس به پرسش و پاسخ‌های مورد اشاره

ارزشیابی درس:

- ۱) بررسی سطح دانش و شناخت دانشجویان از طریق سوالات چهارگزینه‌ای و تشریحی متناسب
- ۲) بررسی مهارت‌های کاربردی از طریق سوالات چهارگزینه‌ای و تشریحی متناسب
- ۳) پرسش و پاسخ‌های چهره به چهره در کلاس درس

منابع:

- ۱ - اپیدمیولوژی و کنترل بیماری‌های شایع در ایران، دکتر فریدون عزیزی، دکتر حسین حاتمی، دکتر جانقربانی، چاپ چهارم، سال ۱۳۹۶.
- ۲ - بخشنامه‌ها و دستورالعمل‌های وزارت بهداشت در خصوص مبارزه و کنترل بیماری‌ها
- ۳ - کتاب جامع بهداشت عمومی، تالیف دکتر حسین حاتمی و همکاران، ویراست سوم، انتشارات ارجمند، سال ۱۳۹۲. (توضیح این که ویراست چهارم کتاب در دست بازنگری است و فایل‌های جدید در اختیار دانشجویان، گذاشته می‌شود).

منابع درس در سایت‌ها و شبکه‌های اجتماعی:

* در پیام رسان سروش <https://sapp.ir/clinicalepi>

* در پیام رسان ایتا <https://eitaa.com/clinicalepi>

* در پیام رسان تلگرام (جهت استفاده دانشجویان خارج از کشور)

<https://t.me/clinicalepidemiology>

* در سایت گوگل:

<https://sites.google.com/site/applicationofepidemiology/clinical-epidemiology/index-clinical>

بعضی از فصول انتخابی کتاب جامع بهداشت عمومی

* در پیام رسان سروش https://sapp.ir/public_health_hatami

* در پیام رسان ایستا https://eitaa.com/textbookofpublichealth_drhatami

* در پیام رسان تلگرام (جهت استفاده دانشجویان خارج از کشور)

https://t.me/public_health_hatami

* در سایت گوگل

https://sites.google.com/site/persiantextbookofpublichealth/textbook-of-public-health/public_health_index1-htm

* در سایت دانشکده بهداشت و ایمنی

http://ph.sbmu.ac.ir/uploads/PUBLIC_HEALTH_INDEX1.htm